

Seat No. : _____

MA-124
March-2019
M.A., Sem.-I
401 : Sanskrit
(अभिज्ञानशाकुन्तलम्)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (A) नीयेनामांथी कोर्धपण त्रण श्लोकोनो अनुवाद करो : 14
- (1) या सृष्टिः स्रष्टुराद्या वहति विधिहुतं या हविर्या च होत्री
ये द्वे कालं विधत्तः श्रुतिविषयगुणा या स्थिता व्याप्य विश्वम् ।
यामाहुः सर्वबीजप्रकृतिरिति यया प्राणिनः प्राणवन्तः
प्रत्क्षाभिः प्रपन्नस्तभिरवतु वस्ताभिरष्टाभिरीशः ॥
- (2) स्निग्धं वीक्षितमन्यतोऽपि नयने यत् प्रेरयन्त्या तथा
यातं यच्च नितम्बयोर्गुरुतया मन्दं विलासादिव ।
मा गा इत्युपरुध्यया यदपि सा सासूयमुक्ता सखी
सर्वं तत् किल मत्परायणमहो कामी स्वतां पश्यति ॥
- (3) क्षामक्षामकपोलमान्नसुरः काठिन्यमुक्तस्तनं
मध्यः क्लान्ततरः प्रकामविनतावंसौ छविः पाण्डुरा ।
शोच्या च प्रियदर्शना च मदनक्लिष्टेयमालक्षयते
पत्राणामिव शोषणेन मरुता स्पष्टा लता माधवी ॥
- (4) पातु न प्रथमं व्यवस्यति जलं, युष्मासुस्वीतेषु या
नादत्ते प्रियमण्डनापि भवतां, स्नेहेन या पल्लवम् ।
आद्ये वः कुसुमप्रसुतिसमये, यस्या भवत्युत्सवः
सेयं याति शकुन्तला पति ग्रुहं, असर्वैरनुज्ञायताम् ॥
- (5) महाभागः कामं नरपतिरभिन्नस्थितिरसौ
न कश्चिद्वर्णानामपथमपकृष्टोऽपि भजते ।
तथापीदं शश्वत्परिचितविविक्तेन मनसा
जनाकीर्णं मन्ये हुतवहपरीतं गुहमिव ॥

- (B) નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય જવાબ આપો : (કોઈપણ ચાર) 4
- (1) _____ કાલિદાસ કૃતિ છે. (ઋતુસંહાર, ઉત્તરરામચરિત, નીતિશતક)
 - (2) અભિજ્ઞાનશાકુન્તલની નાન્દીમાં શિવના _____ સ્વરૂપો દર્શાવામાં આવ્યા છે.
(બે, ત્રણ, આઠ)
 - (3) કણ્વઋષિનો આશ્રમ _____ નદીના કિનારે આવેલો છે. (માલિની, ગંગા, યમુના)
 - (4) કાલિદાસ તેના ત્રણે નાટકોના નાન્દી શ્લોકમાં _____ ની જ સ્તુતિ કરે છે.
(શિવ, વિષ્ણુ, બ્રહ્મા)
 - (5) કણ્વઋષિ શકુન્તલાના પ્રતિકુળ દૈવનું શમન કરવા _____ ગયા છે.
(સોમતીર્થ, દ્વારકા, કાશી)
 - (6) _____ શકુન્તલાની સખી છે. (અનસુયા, રંભા, મેનકા)

2. (A) કાલિદાસની નાટ્યકલાની ચર્ચા કરો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો :

- (1) કણ્વની અનુપસ્થિતિ
- (2) અભિજ્ઞાનશાકુન્તલ શીર્ષક

- (B) નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય જવાબ આપો : (કોઈપણ ચાર) 4
- (1) અહો કામી સ્વતાં પશ્યતિ _____ વાક્ય કોણ બોલે છે. (રાજા, વિદુષક, પ્રિયંવદા)
 - (2) શકુન્તલાને _____ ઋષિ શાપ આપે છે. (દુર્વાસા, વિશ્વામિત્ર, કણ્વ)
 - (3) પુત્રપિંડપાલન વ્રત પ્રસંગ _____ અંકમાં આવે છે. (2, 4, 5)
 - (4) _____ દ્વારા કણ્વને શકુન્તલાના વિવાહ અને સગર્ભા અવસ્થાની ખબર પડે છે.
(અશરીરિણીવાણી, અનસુયા, વિદુષક)
 - (5) શકુન્તલાના પિતાનું નામ _____ છે. (વિશ્વામિત્ર, વશિષ્ઠ, પરશુરામ)
 - (6) _____ શબ્દ ભારતીય પરંપરામાં મંગલસૂચક માનવામાં આવે છે. (અર્થ, અલમ્, ઇતિ)

3. (A) શકુન્તલાનું પાત્રલોખન કરો. 14

અથવા

ટૂંકનોંધ લખો :

- (1) દુર્વાસાનો શાપ
- (2) માછીમારનો પ્રસંગ

- (B) નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ) 3
- (1) હંસપદ્ધિકાનું ગીત _____ અંકમાં આવે છે. (2, 3, 5)
 - (2) શકુન્તલા _____ ની સાથે ગાંધર્વ વિવાહ કરે છે. (દુષ્યંત, પુરુરવા, અગ્નિમિત્ર)
 - (3) શકુન્તલાને ચક્રવર્તીપુત્ર થવાના આશીર્વાદ _____ ઋષિ આપે છે.
(વિશ્વામિત્ર, કણ્વ, મારીચ)
 - (4) દુષ્યંતે શકુન્તલાની આપેલ વીંટી _____ ના પેટમાંથી મળે છે. (માછલી, દેડકો, મગર)
 - (5) દુષ્યંતના પુત્રનું નામ _____ છે. (સર્વદમન, સર્વજ્ઞ, સૌરવ)

4. (A) વિક્રમોર્વશીયમ્ નાટકના આધારે પુરુરવાનું પાત્રાલેખન કરો. 14

અથવા

કાલિદાસની પ્રણયભાવના વિષે વિસ્તૃત ચર્ચા કરો.

- (B) નીચેના પ્રશ્નોના યોગ્ય જવાબ આપો : (કોઈપણ ત્રણ) 3
- (1) લક્ષ્મીસ્વયંવર નાટક _____ કૃતિમાં આવે છે. (વિક્રમોર્વશીયમ્, અભિજ્ઞાનશાકુંતલ, માલવિકાગ્નિમિત્ર)
 - (2) અગ્નિમિત્ર _____ કૃતિનો નાયક છે. (કુમારસંભવમ્, માલવિકાગ્નિમિત્રમ્, વેણીસંહાર)
 - (3) કાલિદાસે કુલ _____ કૃતિઓની રચના કરી છે. (7, 5, 4)
 - (4) અભિજ્ઞાનશાકુંતલમાં સર્વદમન પ્રસંગ _____ અંકમાં આવે છે. (2, 5, 7)
 - (5) કાલિદાસના ઈષ્ટ દેવ _____ છે. (શિવ, રામ, લક્ષ્મી)
